

Verslag – Thema: Sexuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR)

Aanwezigen:

Reina Buijs (Minbuza - SRGR), Robert Dijksterhuis (Minbuza - Gender), Wim Blok (Woord en Daad), Marije Severs (WOTRO), Christine de Vries (IC Consultant), Maud van den Meiracker (Consultant), Joke Oranje (Oranje Consult) Facilitator: Sam Boering Rapporteur: Hadewijch Klaassen

Agenda

1. Toelichting van het beleid (BuZa-DGIS)
2. Hoe geldig zijn de huidige grondslagen en veronderstellingen binnen OS?
3. Op weg naar IS, welke grondslagen en veronderstellingen moeten worden aangepast en hoe ?
4. Aanvullingen van het beleid per thema bepalen

Introductie door Minbuza over huidig beleid

Sexuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR)

Hoewel gender meer is dan alleen SRGR, is dit ook een thema waar NL al langere tijd bij betrokken is; al onder Pronk en Bukman werd hier aandacht aan besteed.

Bij het aantreden van Koenders zijn de MDG's als uitgangspunt genomen, om Nederlands beleid aan te laten sluiten bij de internationale agenda. Toen bleek dat het 3^e (Gendergelijkheid bevorderen en positie van de vrouw verstevigen) en het 5^e MDG (Verbetering van de gezondheid van de moeder), twee doeleinden zijn waar NL iets te bieden heeft.

Vervolgens is het Nederlandse beleid doorgelicht, waar ook andere ministeries aan hebben meegewerkt en is er een consultatieproces uitgevoerd, waarbij verschillende actoren (OS-sector, private sector, wetenschap, etc.) van de Nederlandse samenleving aan het woord zijn gelaten. Huidig beleid werd tijdens thema-avonden gepresenteerd en samen met aanwezigen bekeken: of een juist beeld werd geschetst, wat ambtenaren verkeerd deden, wat andere actoren (aanwezigen) verkeerd deden en hoe samen verbetering kon worden gezocht. De minister zelf liep met een microfoon door de zaal.

Zuidelijke partners werden betrokken bij de doorlichting van het beleid, door middel van case studies.

Er zijn toen een aantal elementen m.b.t. SRGR uitgekomen waar NL denkt een bijdrage aan te kunnen leveren (toegevoegde waarde van Nederland):

- Mensenrechten centraal stellen
- Preventiegerichte activiteiten, bijvoorbeeld op terrein van onveilige abortus en HIV AIDS
- Jongeren & Sexualiteit

Dit wordt gedaan door:

- gevoelige thema's intensiever op de politieke agenda te zetten,
- te gaan voor een multi-sectorale aanpak (bijv. zowel wetgeving, als goed bestuur, als onderwijs, als gezondheid erbij te betrekken)

Belangrijk hierbij is de goede naam van Nederland (NL loopt voorop) in combinatie met de substantiële bijdrage van Nederland als donor binnen dit thema.

Gendergelijkheid: rechten en kansen

Het algemene genderbeleid is m.n. gericht op het 3^e MDG.

Op basis van het bovengenoemde consultatieproces, heeft Minbuza 7 interventieterrinen geïdentificeerd, die aansluiten bij de internationale agenda van de VN, maar waar NL een duidelijk meerwaarde heeft:

- secundair onderwijs voor meisjes (afmaken van school)
- SRGR (zoals reeds uitgelicht door Reina Buijs)
- tijdsbesparende infrastructuur (bijv. watervoorziening)
- eigendom- en erfrecht
- kansen op de arbeidsmarkt (mogelijkheden buiten de landbouw, % salaris, etc.)
- politieke participatie (incl. bestuurspositie)
- bestrijding van geweld tegen vrouwen (er wordt voorzichtig omgegaan met slachtofferrol van vrouw in deze, maar is zeer effectief om ongelijkheid in beeld te brengen)

Speciale focus is gekozen voor:

1. Vrouwen, vrede en veiligheid (VN resolutie 1325) – Fragiele staten
2. Stimuleren van maatschappelijk dialoog, waar vrouwen zichtbaar worden. Om women's empowerment weer nieuwe kracht te geven, is MDG3-Fonds opgericht, waaruit activiteiten, van vaak CSO's, m.b.t. rechtsgelijkheid, vrouwvriendelijke politie, gelijke kansen in onderwijs, etc., worden gefinancierd.

Een belangrijke verandering in het denken is de vrouw niet meer (alleen) te zien als slachtoffer, maar als potentieel, als kansrijk.

Er wordt nu op drie verschillende manieren ingezet op verandering:

1. Rechten van vrouwen, incl. gelijke kansen (dit refereert o.a. naar vrouwen die slachtoffer zijn van onrechtvaardigheid)
2. Kansen voor vrouwen
3. Kans voor de Samenleving (Smart Economics, zie www.girleffect.org) (een buitengewoon geschikte manier om andere ministeries bij thema te betrekken)

Van OS naar IS?

Gender is een mondiaal probleem en is in dat opzicht al onderwerp van IS. Verder staan andere mondiale problemen (bijv. klimaatverandering, veiligheid) in nauw verband met gender (bijv. watervoorziening, geweld tegen vrouwen).

De manier van beleidsvorming zoals die is gepresenteerd; aansluiten bij internationale agenda, eigen meerwaarde bepalen, samenwerken met andere actoren, interveniëren op verschillende complementaire manieren, als voorbeeld kunnen dienen bij de omschakeling van OS naar IS ook op andere beleidsterreinen. Hieronder wordt eea uitgewerkt.

De gender interventieterrinen sluiten aan bij internationaal beleid, want deze zijn direct overgenomen van de VN. Met deze basis is vervolgens gezocht naar de terreinen waar NL een duidelijke meerwaarde kan leveren. Als derde stap wordt er zoveel mogelijk een lokale vertaalslag gemaakt, waardoor de rol van NL verschilt per land waar Nederland zich op richt en/of organisatie waar mee samengewerkt wordt. Gevolg is dat hierdoor bij gender niet meer zozeer wordt ingezet op een eigen uitvoering van activiteiten. Er is daarom ook niet meer een speciaal potje geld voor uitvoering.

De inzet is meer dialoog geworden. Beleidsdialoog met andere overheden, maar ook bij de VN. Lokaal maatschappelijk dialoog in ontvangende landen, gebaseerd op het poldermodel, waarbij geprobeerd wordt samen met betrokken actoren een probleem bespreekbaar te maken en te kijken wat wèl werkt. Het doel is dat veel meer actoren, zowel in NL als in de

andere landen, betrokken worden en niet meer staan toe te kijken ten aanzien van hoe en wat de overheid doet of laat.

In de verschuiving van OS naar IS hoort een overheid die een minder uitvoerende rol heeft (minder beleidsbepalend), maar die eigen beleid laat aansluiten bij de internationale agenda, actoren mobiliseert op hetzelfde doel en processen in die richting faciliteert. Uiteindelijk hoort het beleid en takenpakket van de overheid zich te richten op die dingen die door anderen niet gedaan kunnen worden, zoals sociale vangnetten voor de onderste lagen van de samenleving, normering en wetgeving. Waar het OS (armoedebestrijding) aangaat, zou er een aanzet gegeven kunnen worden voor specifieke thema's, die door ieder ministerie moet worden opgepakt en door hen wordt meegenomen in hun specifieke beleid.

Zou er zoiets moeten bestaan als een orgaan (bijvoorbeeld een verantwoordelijk ministerie) dat gaat zorgdragen voor de grote IS-agenda? Nee. Daar moet ieder ministerie zelf mee aan de gang. Op deze manier kun je zorgen dat een beleidsthema niet alleen naar buiten toe (internationaal) op de agenda staat, maar dat consequenties voor het eigen land niet vergeten worden (als voorbeeld dient hier de Emancipatienota, bij consequenties voor activiteiten van verschillende ministeries, versterkt o.a. de focus op gender bij Minbuza).

Het concept armoede zou een nieuwe definitie moeten krijgen. Armoede, zoals door "armen" zelf gedefinieerd werd in het rapport van de VN (Voices of the Poor, 2000), moet betrekking hebben op het gebrek aan toegang tot ... (onderwijs, besluitvorming, gezondheidszorg, etc.); het gaat om ongelijkheid in kansen. Dit vergemakkelijkt de identificatie tussen mensen over de hele wereld. Er moet wel oog blijven voor extreme armoede, waarbij noodhulp noodzakelijk blijft.

Door kansen centraal te stellen kan de slag gemaakt worden van hulp (slachtoffers), naar investering (potentieel, kansrijke vrouwen, ambities). Bovendien wordt zo bewust naar de werkelijkheid van de vrouw gekeken en minder naar eigen veronderstelde oplossingen. Voorstel wordt gedaan om in de centrale doelstelling voor IS "armen" te vervangen door "gemarginaliseerden".

Verandering van minister zorgt voor verschil in focus. Gender gaat op en neer, maar blijft altijd aanwezig in meer of mindere mate. Een nieuwe minister kan gezond zijn voor een nieuwe wind en voor inbreng van wat op het moment van aantreden speelt in de samenleving. Er blijft echter een spanningsveld tussen de wensen van Nederlandse kiezer, de wensen van ontvangend land en de akkoorden en prioriteiten van Nederlandse overheid op internationaal niveau.

Conclusies

Onderliggende axioma's van huidig beleid

- 1 Tegenwoordig is er slachtofferdenken. Het helpt om te denken in termen van slachtoffer versus Potentieel // Armoede versus Ambities; wat nodig is is een omslag in denken van hulp naar investering.
- 2 Sluit aan bij Internationale Agenda, focus op eigen meerwaarde en vervolgens een lokale vertaalslag. Dit is een goede manier van werken.
- 3 Vaak wordt nog uitgegaan van eigen oplossingen. Ministeries uitgangspunt bij SRGR is interessant. Herdefiniëren van problemen (anders kijken naar taaiere problemen) met het oog op actoren en het faciliteren van een dialoog over oplossingen.
- 4 Rol van overheid moet zijn: agenda bepalen en bespreken met samenleving en markt. Aansluiten, mobiliseren, faciliteren.
- 5 Armoede is een eliteconcept (zij zijn arm volgens onze definitie) dat afstand scheidt. En moet dus op de schop als we praten over IS: armoede is ongelijke kansen; toegang tot

rechten en marginalisatie is universeel; gaat ons allemaal aan. Extreme armoede is nood.

Uitdagingen voor genderbeleid binnen Minbuza met oog op IS

- 1 Verbreden van je overheidsbeleid: in eigen huis (niet iedereen deelt aanpak) en naar andere ministeries (blijf “vechten” voor je thema).
- 2 Uitbreiden: naar private sector (private for profit), non usual suspects erbij gaan betrekken. Dat blijkt erg moeilijk in de praktijk.
- 3 Er is een spanningsveld tussen de Nederlandse kiezer – prioriteiten/wensen van het ontvangende land – en akkoorden en prioriteiten van Nederlandse overheid in het kader van internationale betrekkingen.
- 4 Beleidsconsultaties kosten veel geld en tijd; en bij uitvoering zijn lokale organisaties nodig (zeker op een thema als gender dat vaak niet erg hoog op de lijst van nationale beleidsprioriteiten staat), en die vaak zonder directe Nederlandse (financiële) steun mogelijk niet kunnen zorgen voor continuïteit van een maatschappelijke dialoog.